

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inseerate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 1. julija 1892.

Politiški oddelek.

† **Herbst.**

V soboto umrl je na Dunaji bivši vodja levičarjev Eduvard Herbst. Ime tega moža je tesno združeno z zgodovino avstrijskega parlamentarnega življenja. Bil je vedno velik nasprotnik Slovanov, zlasti pa češkega državnega prava. On je nekoč se v češkem deželnem zboru izrekel, da njegova stranka teži na Dunaj. Da ni bilo njega, kdo ve, če bi koncem šestega desetletja ne bili Čehi dosegli svojih državnih pravic. Samo Auerspergi bi morda ne bili mogli se toliko upirati, ker bi meščanskih elementov ne bili imeli na svoji strani. On je pa znal vse liberalne Nemce pridobiti proti federalizmu.

Pokojnik rodil se je dne 9. septembra 1820. leta na Dunaji, kjer je tudi dovršil pravoznanske študije. 1843. leta je postal doktor in je kot suplent jel poučavati na vseučilišči. 1847. leta je bil imenovan profesorjem kazenskega prava na tedaj še nemškem vseučilišči v Levovu, od kodar se je 1858. l. preselil na vseučilišče v Prago. V začetku parlamentarne dobe ga je poslal okraj šluknovski v češki deželni zbor. S tega časa je vedno parlamentarno deloval. Njegovo ime je posebno bolj zaslovelo pod Belcredijevim ministerstvom, kadar je v hudih govorih se upiral vladnim dobrim nameram.

Koncem 1867. leta je postal pravosodni minister tako imenovanega meščanskega ministerstva. Starejši Slovenci se še dobro spominjajo te vlade, ki je zlasti na Češkem posebno kruto postopala. Nam Slovencem tudi ni bila naklonjena, ali dovoljevala je pa nam svoboda zborovanja. Tedaj so bili po Slovenskem mnogi tabori, ki so mnogo pripomogli k razširjenju narodne zavesti. V aprilu 1870. leta je to ministerstvo odstopilo in Herbst je postal vodja opozicije, ter je hudo pobijal Potockega in Hohenwartovo vlado. Po Hohenwartovem odstopu je prišel na krmilo Auersperg, Herbst je pa vodil v zbornici vladno stranko.

Kmalu so se pa pokazala mala nasprotja mej Herbstom in vlado, ki so se vedno bolj poostrovala in privedla do tega, da je levica dogospodarila. Ko se je Herbst jel upirati bosenski politiki je napravil razpor mej levičarji, kateri niso mogli več sestaviti nobene vlade. Tako je Herbst mnogo pripomogel, da je prišel Taaffe. Herbstova zvezda je sedaj jela temneti. Novi vladi je močno nasprotoval, a s tem le to dosegel, da so nemško-liberalni člani izstopili iz ministerstva in se je grof Taaffe moral bolj opreti na Slovane.

Seme, katero je Herbst sejal, je na Češkem zanj jelo roditi kaj neugoden sad. Porodila se je odločnejša nemška stranka, kateri se je Herbst zdel vse prezmeren in preveč prijenljiv. Pri državnozbornskih volitvah 1885. leta se je moral iz svojega dotedanjega volilnega okraja šluknovskega umakniti dr. Pirquetu. V Prahatici je pa pri volitvi propal. Tako mu je skazovala hvaležnost stranka, za katero je vse življenje deloval. V dunajskem notranjem mestu je dobil potem jeden mandat, da je ostal državni poslanec. Videlo se mu je pa, da ga nehvaležnost svojih pristašev zelo žali. Kot poslanec dunajskega mesta ni več igral te vloge, kakor poprej. Vodstvo levice je polagoma prešlo od Herbstu v roko Plenerju. Bil je nedavno še načelnik kazenskemu odseku, ali o njegovem prejšnjem delovanju ni bilo več duha ne sluha. Skoro bi rekli, da je bil že politično mrtev, če tudi je že njegovo ime pomenjalo cel program. V parlamentu ga zatorej ne bodo pogrešali. Vse bode šlo gladko brez njega naprej, kakor je dosedaj. Tudi za levico smrt Herbstova sedaj ni nobena posebna zguba več.

Politični pregled.

Državni zbor. — V seji poslanske zbornice dne 21. junija stavi se najprve več interpelacij in nujnih predlogov glede podpore po uimah poškodovanih krajev. Posl. Plener nasvetuje, da naj se voli komisija, ki naj presoja sklepe poslanske in gosposke zbornice glede podpore državnim uradnikom in stori konečne ukrepe. Obe zbornici volili naj bi po devet članov. Predlog obvelja. Isti poslanec predlaga v imenu bud-

getnega odseka, da naj se prične razprava v nekaterih nujnih predlogih glede podpore po uimah poškodovanim krajem. Predlog obvelja in posl. dr. Kathrein poroča o tem in predlaga: „Visoka vlada se pozivlje, da ukaže točno preiskavo o škodah, nastalih po uimah v raznih deželah, zlasti na Dolenjem Avstrijskem, Gorenjem Avstrijskem, na Moravi, na Kranjskem (v političnih okrajih Črnomelj, Krško in Novo mesto) ter na Češkem in v Bukovini in če je vsled uim nastalo mej prebivalstvom pomanjkanje, naj zakonitim pôtém tirja v podporo potrebnih kreditov.“ Ko je predlog podpiralo več poslancev vzprejel se je ta jednoglasno. Na to prične se nadaljevanje razprave o urejenji stavbinskih obrtov. Vladni zastopnik baron Plappart razmotrava predloga posl. Zallingerja in grofa Pininskega, ki zagovarjata nižo vrsto stavbenih mojstrov v krajih, kjer bi bila potreba in se ne protivi predlogu posl. grofa Pininskega, ki priporoča, da naj se določitev prepusti deželnim zborom, pobija pa predlog posl. Zallingerja, ki želi, da naj dotične kraje določijo politična oblastva. Posl. Rogl zagovarja posl. Zallingerja predlog, za slučaj pa ko bi ta predlog ne obveljal, podpira predlog grofa Pininskega, toda le z neko premembo. Ko so govorili še poslanci Bohaty, Zallinger in dr. Pattai vsprejel se je grofa Pininskega predlog. Razprava o tem predmetu se na to prekine. Posl. dr. Lueger interpeluje vlado zaradi „bestijaličnega“ obnašanja policije nasproti občinstvu pri prihodu kneza Bismarcka na Dunaj. Redarji rabili so orožje in ranili več oseb. V istem smislu interpelovala sta tudi posl. Hauck in dr. Bareuther, zahtevajoč stroge preiskave.

V seji dne 24. junija predlaga posl. Jaworski, da naj zbornica reši predlog, ki pooblašča vlado, poddržaviti železnico, ki veže južno Nemčijo s severnimi deželami. Predlog se vsprejme in istotako se po kratki razpravi vsprejme resolucija, ki gre na to, da naj se ta železnica podržavi prej ko mogoče. Po odgovoru neke interpelacije od strani poljedelškega ministra in po izročitvi nekaj nujnih predlogov glede podpore, za škode, ki so jih napravile toča, povodnji itd., se nadaljuje razprava o stavbenih obrtih. Posl. Zallinger predlaga, da morajo stavbeni mojstri ne samo po v to odločenih krajih, temveč povsod rabiti tesarje za tesarska dela, kamnoseke za kamnoseška dela, ključničarje za ključničarska dela itd. itd. Poslanec Kramarž se odločno protivi predlogu, katerega je posl. Widmann že v prejšnji seji stavil in ki tirja, da naj določi tiste kraje, kjer je dati koncesije za stavbe tudi neizprašanim obrtnikom, politično oblastvo in sicer potem, ko je poizvedelo mnenje dež. odbora, ne pa soglasno z deželnim odborom. Govornik pravi, da je deželne odbore smatrati za važnejšo korporacijo nego državna oblastva in toplo podpira Zallingerjev predlog. Posl. Zucker zagovarja Zallingerjev predlog in zavrača prav odločno posl. Widmanna, ki se je s svojim predlogom pokazal nasprotnika avtonomistov. Vladni zastopnik Plappart ugovarja Zallingerjevemu predlogu, glede Widmannovega predloga se pa izreče ugodno in pravi, da je centralni vladi dati več pravice nego deželnim odborom. Ko sta govorila še posl. dr. Pattai in Engel za Zallingerjev predlog, poslanca Habich in grof Pininski pa se izrekla proti temu predlogu, vsprejel se je Zallingerjev predlog s 87 glasovi proti 74. Levica je bila s tem izidom glasovanja presenečena in poročevalec Exner odpovedal se je vsled tega glasovanja nadaljnemu poročanju. Posl. Hofmann-Wellenhof stavi predlog, da naj se pomnoži število državnih poslancev za mesto Gradec. V tej seji izvolila se je tudi komisija 9 članov zaradi določitve draginjskih priklad državnim uradnikom.

Cesar na Moravskem. — Cesar se je v nedeljo pripeljal k avstrijskemu zveznemu streljanju v Brno. Nemci v Brnu so vse storili, da svetu pokažejo, da je Brno čisto nemško mesto. Celo z ulic, po katerih se je imel cesar voziti,

so potrgali dvojezične napise in jih namestili s čisto nemškimi. Prav seveda jim ni bilo, da je prišlo tudi mnogo Čehov pozdravit vladarja.

Hohenwartov klub. — V Hohenwartovem klubu se kaže neki razpor. Več nemških konservativcev baje že misli izstopiti iz kluba in osnovati poseben klub.

Levica. — Ko Taaffe ozdravi, pojde k njemu Plener, da mu naznani, kaj vse levičarji zahtevajo. Kakor se pa iz vladnih listov da posneti, sedaj vladi še malo preseda levičarska predrznost in je torej pričakovati, da Taaffe Plenerju ne bode Bog ve kaj obljubil. Levičarji pa pridejo v kaj kočljiv položaj, če ničesa ne dosežejo. S svojim kričanjem zaradi nekaterih uradniških imenovanj so tako razburili prebivalstvo, da bodo volilci še zahtevali, da naj pojdejo v opozicijo, če vlada ne bode bolj gledala na nemške težnje. Na Štajerskem se že začena neko gibanje mej Nemci, ki utegne biti levičarjem jako nevarno.

Hrvaško. — Vlada namerava deželnemu zboru predložiti načrt zakona, da se jugoslovanska akademija prekrsti v kraljevo hrvaško akademijo znanostij.

Ogersko. — Madjari se boje, da se njih razstava 1895. leta ob tisočletnici ogerske države ne obnese in zatoorej že mislijo, da se razstava opusti.

Galicija. — Zadnji čas je vlada razpustila več občinskih zastopov zaradi nerednega gospodarstva. Računi so malokje v redu.

Nemčija in Italija. — Laška kraljevska dvojica zapustila je Nemčijo in se povrnila domov, nemški cesar pa se je podal k pomorskim manevrom. Dnevi poseta dveh vladarjev so minoli. Časopisje na vse strani razmotrava razne govore obeh vladarjev in poklada veliko važnost na pogovore nemškega državnega kancelarja Caprivija in laškega vnanjega ministra Brina. Caprivi in Brin sta menda v svojih pogovorih pokazala, da se vjemata v vseh važnejših evropskih vprašanjih in da sta pripravljena iti v vsem drug drugemu na roko iti. Sploh se je s posetom laškega kralja in nemškega cesarja zveza, ki veže obe državi, močno okrepila. Francozom seveda to ni povšeči in napadajo Italijo češ, da je šla v Nemčijo iskat pomoči iz finančne zadrege, da pa te ni dobila in da sta nemški cesar in laški kralj pač dobra osebna prijatelja in sta se kot taka tudi razšla, da pa se glede političnih odnošajev mej obema državama ne razumeta in da politično ne moreta drug za drugega ničesar storiti. Tako in še huje pišejo francoski listi, to pa seveda največ zato, ker so hudi sovražniki Nemčije in Italije, sicer pa njih trditve ne bodo povsem verjetne.

Bismarck bivši državni kancelar nemški bival je pretečene dni na Dunaji iz namena, da je prisostval poroki svojega sina. Nekateri velikonemški Dunajčani so mu seveda hoteli napraviti velikanske ovacije, te pa je policija večinoma zabranila. Tudi na vožnji proti Dunaji so ga Velikonemci burno pozdravljali. Pa saj vedo zakaj. Cesarja Bismarck na Dunaji ni obiskal, kar pa je menda največ zaprečil nemški veleposlanik na Dunaji, in to na migljej iz Berolina. Vidi se torej, da je mej nemškim cesarjem Viljemom in Bismarckom veliko nasprotje še, ki se ne bode najbrže nikoli poravnalo. V vsem se Bismarck oficijelno ni dosti častil, znamenje, da je njegova slava minila.

Rusija. — Odbor v podporo stradajočim se je razšel. Meni se namreč, da je lakota ponehala in da ljudstvo ne potrebuje več podpore. V resnici pa temu ni tako, temveč obratno. Odbor imel bi bil še dosti dela, posebno če se pomisli, da kmet dozdej še ni mogel dosti pridelati. V vsem pa vlada glede lakote mnenje, da ta ni bila le posledica slabe letine, temveč izvir slabega gospodarstva. Vlada je to sprevidela in sedaj bavi se z vprašanjem, kako bi bilo temu od-

pomoči. Sklenilo se je kmete nagovarjati, naj se izselijo v Sibirijo in si naj ondi ustvarijo svoje nove domove. Mnogo se jih je že oglasilo, da se izselijo. Vlada dela v to potrebne priprave in ko se že započeta gradnja sibirske železnice dogotovi, sme se v resnici pričakovati, da si kmetje nastanjeni sedaj v sredini Rusije zamorejo pomoči v Sibiriji do blagostanja.

Grško. — Staro ministerstvo se je razšlo in imenovalo novo. Predsednikom in ob ednem finančnim ministrom izbran je Trikupis. Druga ministerska mesta oddala so se pa tudi Trikupisovim somišljenikom. Protikraljeva stranka je torej poražena in na krmilu zopet dinastiji udano ministerstvo.

Angleško. — Angleška zbornica se bode v kratkem razpustila. Stranke že sedaj močno agitujejo in se pripravljajo na volitev. Konservativna dosedaj vladujoča stranka pod vodstvom Salisbury-ja dela na vse pretega, da bi se obdržala na krmilu. Pa tudi nasprotna liberalna stranka ne miruje in se pripravlja skrbno na volitveni boj. Njen vodja Gladstone izdal je že volilni oklic. V tem volilnem oklicu se posebno naglašča, da se morajo zboljšati razmere delavcev. Vse časopisje se bavi s tem oklicem, konservativci ga obsojajo, češ da obseza protislovja in da je zvijsko sestavljen in da mu je namera le volilce loviti v zanjke liberalizma, liberalni listi ga pa hvalijo rekoč, da bo napravil dober vtis in pripomogel k srečni zmagi. Pa naj bo že tako ali tako, vsekako vedeti se mora, da so vsi volilni oklici vabljeni in zapeljivi in če je morebiti Gladstone v svojem oklicu tudi malo pretiraval, je lahko razumno. Kak bo izid volitev, se gotovega ne ve še nič, a prav boje se konservativci, da ne bi podlegli proti liberalcem.

Amerika. — Demokratje izbrali so na svojem volilskem shodu skoraj ednoglasno, — kakor je bilo tudi pričakovati — Clevelanda za kandidata. Boj pri volitvah obeta biti hud, kajti demokratje so dobro organizovani, in kdo ve, če ne bode njihov kandidat res prodril proti republičanskemu kandidatu Harrisonu in voljen predsednikom Zjedinjenih držav.

Obrtnija.

Nekaj o lesnih namakah.

(Holzbeizen.)

(Dalje.)

Anilinske rujave namake. a) Bismarckova rujava: 150 g Bismarkove rujave in 4 kg dežnice.

b) Rudečkasto - rujava: 150 g Vesuvine in 4 kg dežnice.

c) Kostanjevo-rujava: 180 g Marron in 4 kg dežnice.

d) Temno-rujava: 180 g kisle rujave (Säurebraun) in 3 1/2 kg dežnice.

7.) Vijoličaste namake. a) Namoči 4 dele prožiljke, 8 delov Campeche-lesa (Campecheholz) v toliko hudega vinskega oceta, da stoji tekočina za debelino roke nad obema lesovoma. Ko je nekaj časa na gorkem stalo, prilij 10krat toliko vode in kuhaj vse skup par ur, potem prideni 1 del goluna. Zdaj je namaka gotova. Vendar jo moraš še preediti. Ako prideneš več ali manj kapljic žveplene kisline, dobi namaka razne razlike v barvi.

b) Namoči les najprvo v modrilu (indigo), potem pa z jedno opisanih rudečih namak. Vselej dobiš lepo vijoličasto barvo.

c) Kuhaj 500 g prožiljke v 1 1/2 kg vode celo uro, potem pa preediti. Poleg tega raztopi 120 g železnega vitrijola v 250 g vode in zmešaj obe raztopini.

Anilinske vijoličaste namake. a) Svetlo-vijoličasta: 150 g methyl-vijoličaste (Methylviolete) 4 kg vode.

b) Temno-vijoličasta: 150 g methyl-vijoličaste, 3 kg dežnice.

c) Rudečkasto-vijoličasta: 150 g methyl-vijoličaste, 30 g fuhsina, 4 kg dežnice.

d) Modrikasto-vijoličasta: 150 g methyl-vijoličaste, 30 g Bleu de lumière, 3 kg dežnice.

8.) Sive namake. a) V jednom kilogramu vode kuhaj 100 g stolčenih šišek pol ure, ko se ohladi, odlij, kar je čistega in v to vložil lesove 3—4 ure. Potem jih deni v raztopino 10 g železnega vitrijola in 600 g mrzle vode. V tej raztopini naj leži les jedno uro. Ko se je les posušil, zdrgni ga s krtačo, namočeno v raztopini 10 g goluna v 180 g vode. Če je barva prebleda, naj se ves proces še jedenkrat ponovi.

b) Kuhaj pol ure 1 del orselja (Orseille) v 10 delih vode. S to raztopino namoči les, potem pa še z raztopino solitarno-kislega železnega oksida. Če je bilo v raztopini železa odveč, je les konečno nekoliko rumenkast; če ga je bilo premalo, pa modrikast. Če v tem slučaju pridenemo še nekoliko pepeljike, je namaka čisto modra.

c) Stari mizarji rabijo radi naslednjo sivo namako. Izpod brusa se pobere in posname ona fina sipa in blato, ki se nabira pod njim. V tem blatu mora les 3 do 4 tedne ležati, da postane siv.

d) Svetlo-sivo namako dobiš, ako kuhaš 150 g železnega vitrijola v 1 1/2 kg dežnice ali potočne vode, ter najprvo s to raztopino les napojiš, potem pa prevlečeš z vrelo raztopino 30 g šiškovne kisline (Pyrogallussäure) v 1 kg dežnice ali potočne vode.

e) Modro-siva namaka se naredi tako, kakor prejšna, samo da se vzame 350 g železnega vitrijola v 1 1/2 kg dežnice.

f) Temno-siva namaka se tudi priredi kakor pri d) samo da se vzame 450 g železnega vitrijola in 1 1/2 kg dežnice.

Anilinske sive namake. a) Modro-siva: 150 g Gris bleu, 3 kg dežnice.

b) Siva: 140 g Gris, 3 1/2 kg dežnice.

c) Železno-siva: 200 g Gris roūge, 3 1/2 kg dežnice.

d) Rumenkasto siva: 150 g Gris jaūne, 3 kg dežnice.

(Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Pokost (firniss) «Excelsior». Tovarna za kemijsko-tehnične izdelke P. Hoffmanna v Kolinu prodaja pod imenom „Excelsior“ novo prevlako, ki obeta postati velicega pomena za razne obrti. Hoffmanna pokost je precej gosta, smetani podobna tekočina, ki nekoliko po amonijaku diši. Posuši se zelo naglo; prevlaka je prozorna in nekoliko rumenkasta. Priporočila vredna je posebno v nastopnih slučajih: 1.) Kot podlaga za